

Kirsten Olsen, Margrethegården i Roskilde, har i marts 2023 fortalt om nogle af sine erindringer fra barndommen og de tidligste ungdomsår, hvor forældrene drev den lille købmandsbutik i kælderen til Hestetorvet 1.

Foto 2023 Patrick Sønderborg

Allerede fra mine første år har jeg erindringer om en købmandsbutik, men den lå nu i det gamle Bjæverskov, hvor mine forældre i krigens år havde en købmandsforretning.

Jeg forstod, at ikke alle kunder var lige velkomne, for der var i forbindelse med jernbanens vej gennem Bjæverskov stationeret en mindre antal repræsentanter fra besættelsesmagten på stedet, og de handlede i forretningen.

Jeg er blevet fortalt, at de - ikke så uforståeligt – hellere ville være hjemme hvor de kom fra, og en enkelt af dem en dag fik lov til at løfte mig op da han fortalte, at han havde en jævnaldrende lille pige, som han savnede.

Men i 1947 - hvor jeg var 5 år gammel - flyttede vi til Roskilde, hvor mine forældre Arnold og Margrethe Andersen overtog købmandsforretningen i den lavtloftede kælder på Hestetorvet 1 til højre for porten og indgangen til "Missionshotellet". Butikken havde navnet "Galla", som også var navnet på et kaffemærke, som blev solgt i butikken, og navnet var faktisk mejslet i trappetrinnet ned til butikken. Om butikken var opkaldt efter kaffen eller omvendt ved jeg ikke.

Der havde åbenbart været flere købmænd på stedet, for da min far skulle finde en lokal engros-leverandør og opsøgte "Christensen & Jensen" i Jernbanegade, fik han at vide, at de foregående kun havde klaret kortere perioder inden de lukkede. Af samme grund var der ikke interesse for at handle med den nye købmand på stedet, så i stedet blev der handlet hos "Wandel-Petersen" i Skomagergade.

Det var en købmandshandel af den helt gamle type, hvor ægtefællerne fra tidlig morgen kl. 7 til aften omkring kl. 18 eller lidt senere var at finde i butikken, og hvor man kunne finde alverdens traditionelle kolonialvarer – men ikke noget med mejeri-produkter eller slagtervarer. Mejeriprodukterne kunne jo hentes friske næsten lige overfor i mejeriudsalget "Klostervang" i Algade 47, og slagtere var der flere af ret tæt på. Jeg husker dog tydeligt den store tønne med spegesild, og at når bunden af tønden nærmede sig, så stod menuen på stegt sild til aftensmad.

Udbyttet af anstrengelserne var ikke mindst i starten ganske beskedent, så min far supplerede i nogle få år med at organisere en lille "budcentral", hvor han havde investeret i 2 såkaldte "long-John"-cykler, og yderligere en cykel med stor bagagebærer foran. For eksempel når nogen skulle flytte, kunne man så få diverse indbo m.v. transporteret. Da bilerne vandt lidt mere indpas, var det dog slut.

Det er for resten lidt sjovt, for et af de bude var ansat hos far var den senere kørelærer, faldskærmsudspringer m.v., Børge Hansen som for nylig fyldte 90 år, og blev omtalt i den lokale avis. Der stod selvfølgelig ikke noget om hans køreture med "long-John" i sin ungdom, men jeg ved at han husker det.

Min far tog også selv en tjans som medhjælper hos "Anders Jensens møbelhus", og når der var opgaver, måtte min mor passe butikken alene, men heldigvis steg omsætningen så meget, at dette arbejde måtte droppes.

Den personlige betjening og kendskabet til den voksende kreds af faste kunder var afgørende, og det var i de tider, hvor man sidst på måneden kunne få "skrevet" sine indkøb.

Til lejemålet hørte en bolig på 1. sal i den lidt lavere bygning som lå ved fløjen ud mod Algade i den del af ejendommen, som lå tættest på Røde Port, og det blev så mit andet barndomshjem.

Der var egentlig en lejlighed lige over butikken, men der boede ejendommens ejer fru Hansen. Så vidt jeg er orienteret, er denne lejlighed nu inddraget til en del af den nuværende skønhedsklinik, som således har både kælder og 1. sal til sine aktiviteter.

Jeg kan egentlig kun huske gode minder fra min opvækst der, og der var masser af muligheder for at finde legekammerater i nabolaget.

Der var bl.a. et par højdepunkter i året som jeg husker tydeligt. Når det var nytårsaften, havde hestehandler Poulsen, som både overfor på Hestetorvet nr. 10, altid købt nytårsfyrværkeri i voldsomme mængder. Jeg husker det som om, at der blev affyret krudt og raketter i flere timer – og alle vi halvstore børn så til, og frydede os over denne årligt tilbagevendende begivenhed.

En anden oplevelse var ved fastelavn, når fru Hansen, værtinden på restaurant "Ritz", inviterede børnene i nabolaget til tøndeslagning, og det foregik lige midt på dansegulvet.

Bagefter var der varm chokolade med flødeskum hentet hos "Klostervang".

Jeg har kun et enkelt billede af min far og mors forretning set udefra, og det var i forbindelse med min konfirmation i 1956, hvor der blev taget et billede, hvor jeg står ved den gamle hestebrønd.

Som man kan se var der ikke nogen iøjnefaldende skiltning ved forretningen – men naturligvis lidt udstillede varer i vinduerne.

Da det store varehus "Schou-Epa" i 1970 slog dørene op kun få meter væk fra den gamle købmandsbutik, har der nok været lidt bekymrede tanker hos mine forældre, men heldigvis skulle det vise sig, at det ikke blev et problem.

Selvfølgelig var der kunder der skulle se hvad det store varehus kunne byde på, men i det store og hele forblev stamkunderne trofaste.

Der var dog nogle af de gamle stamkunder der efter et par måneders fravær dukkede op og skulle ha' "skrevet", men sådan gik det ikke. Min far var nok lidt for "blødhjertet", så den del var overladt til min mor, som var lidt mere "skrap", og så blev det ønske ikke imødekommet.

Mine forældre nåede at fejre 25 års jubilæum i 1972, og det blev behørigt omtalt i den lokale avis.

Margrethe og Arnold Andersen i deres hyggelige købmandsbutik »Galla«, som de har haft i 25 år

Man skal være pinligt ærlig og forretningen skal ikke blive til en sladderbutik –

– Det med den personlige kontakt betyder så meget. Folk elsker at snakke, og det er da også sjovt at »drille« dem over disken. Men man skal ikke snakke dem efter munden, det er jo ikke det de kommer for. Man skal være pinligt ærlig og det skal ikke blive en sladderbutik!

Ordene er købmand Arnold Andersens og de kommer på et bredt nordjysk. Selv efter 37 år på Sjælland, snakker han stadig som i sin barndom og ungdom i Østvendysssel. De 25 af årene på Sjælland har han tilbragt i den lille hyggelige kælderbutik »Galla« på Hestetorvet 1, Roskilde. Sammen med fru Margrethe kan han onsdag d. 3. januar fejre jubilæum.

Arnold Andersen fortæller, at han altid har haft lyst til købmandsfaget, men i sin ungdom var han ved landbruget. Da han havde taget et regnskabskursus, var springet til at finde sig en lille biks ikke så stort. Inden ægteparret rykkede ind i den gamle bygning på Hestetorvet, havde de i ti år haft købmandsforretning i Bjæverskov. I starten havde de også budcentral med tre-hjulede cykler, men da bilerne kom, holdt de op. Arnold Andersen var i mange år medhjælper hos Anders Jensens Møbelhus, men omsætningen voksede støt, så fru Margrethe ikke kunne klare det alene længere. Man skulle tro, at det ville gå ud over sådan en lille købmandsforretning, at et stort supermarked blev opført i umiddelbar nærhed, men det er ikke tilfældet.

Personlig kontakt

– Det er gået ualmindelig godt, efter at vi har fået Schou-Epa til nabo. Omsætningen er gået fremad. Mange synes bedre om den personlige kontakt i den lille

forretning. Det er for maskinagtigt i de store supermarkeder, fortæller Arnold Andersen.

Vi har vor faste kundekreds, men vi har også mange strøgekunder. Vor faste kundekreds er mest de helt unge omkring de tyve og så de ældre. Forleden havde vi nogle unge, som kom og spurgte min kone om en bageopskrift og hun måtte stå og måle af til dem. Jeg plejer at sige, at jeg er psykologisk konsulent og min kone er husholdningskonsulent.

Arbejdstiden er ikke kort i sådan en forretning. Arnold og Margrethe Andersen lukker op klokken 7 om morgenen og det bliver tit efter seks om aftenen, inden de går fra butikken.

– Men vi gjorde det jo ikke, hvis vi ikke kunne lide det. Vi synes det er sjovt, at folk kommer ned og snakker.

Den dag vi holder op, lukker forretningen. Ingen unge gider have det store arbejde og tjene så lidt.

Fru Margrethe fortæller, at hele hjørnet ved Hestetorvet 1 i mange, mange år har været

dødsdømt og det er et under, at det ikke er revet ned endnu.

Når købmand Andersen holder fri, dyrker han sport. – Jeg har altid været sportsmand. Da jeg var ung spillede jeg fodbold og gjorde gymnastik, da jeg blev ældre spillede jeg badminton, og nu jeg er blevet meget ældre, spiller jeg bridge. Det er der jo også sport i! Desuden kan jeg godt lide at læse. Især de moderne forfattere, for de er mere ærlige. De skildrer livet så nær virkeligheden som muligt. Deser livet, som det er.

Arnold Andersen siger, at hans kæphest er ungdommen. Han mener, at havde han været ung i dag, havde han nok været ungdomsoprører.

– Lige fra jeg var ung, har jeg synes det var i orden, at det var de unge, der laver oprøret. Hvis de skulle følge de gamle, går det hele jo i stå. At det så fortaber sig, når de bliver ældre, er en anden sag. De unge nu er såmænd ikke værre end da vi var unge. De er bare på en anden måde.

–beth

Men i 1973 - hurtigt efter fejringen af jubilæet - var det tid til at gå på pension.

Der var ingen der gjorde sig illusioner om at kunne sælge forretningen, for som min far sagde: " der er ingen unge mennesker der vil arbejde så meget for at tjene så lidt".

Det har været en vemodig dag for mine forældre, men det var helt sikkert en stor glæde, at så mange af stamkunderne fandt vej med blomsterhilsner m.v. på dagen – og min lille datter Elsebeth skulle naturligvis også være med.

Jeg kan ikke helt huske tidsforløbet, men jeg ved at der blev åbnet en forretning med hobbyartikler – sådan lidt som "Panduro-Hobby" – og den lå der i mange år.

Desværre var lejligheden knyttet til det samlede lejemål, så der skulle fraflyttes, men mine forældre var så heldige at kunne få en lejlighed lidt længere ned ad gaden på 1. sal oven over "Akacia Blomster", og der blev de boende til min far døde i 1982 og min mor i 1985.

Der var jeg selv for længst "fløjet af reden", men minderne fra stedet tænker jeg naturligvis stadig tilbage på med stor glæde.

Marts 2023

Kirsten Olsen